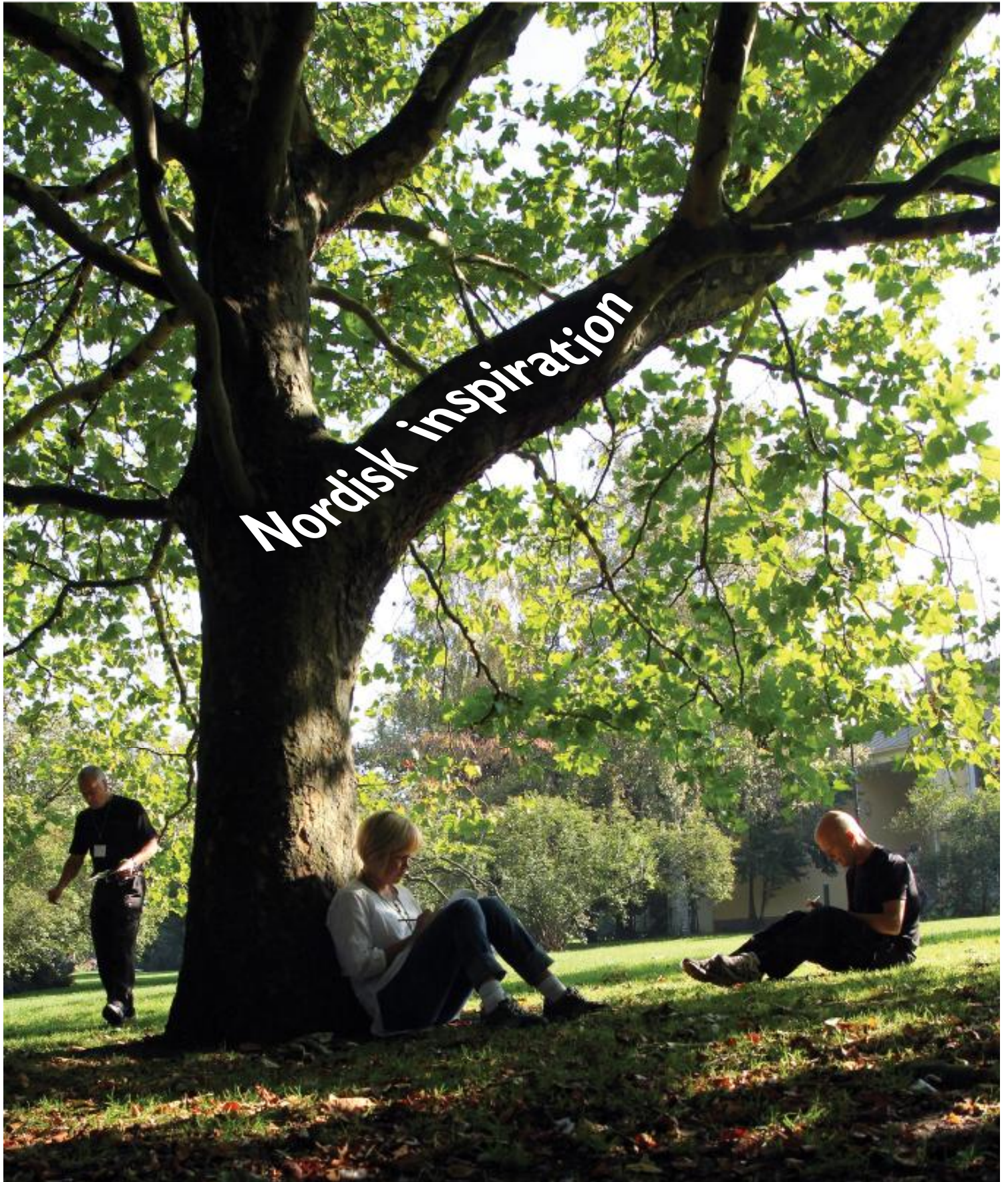

Bladet

NATURSKOLEFÖRENINGEN • NR 4/11 • ÅRGÅNG 25

Nordisk inspiration

NATURSKOLEFÖRENINGEN

är en intresseförening för människor som arbetar med utomhuspedagogik.

Vi arbetar för en idé; att lära in ute. Positiva upplevelser i naturen är grunden för att förklara ekologiska samband och för att förstå miljöfrågorna. Kunskapen om naturen börjar i naturen!

MEDLEMSSKAP

Enskilda personer och organisationer är välkomna som medlemmar. Enskild medlem får ett ex. av Bladet, som utkommer med fyra nummer per år. Institutioner får 3 ex. per nummer.

ÅRSavgift

- enskilda medlemmar 220 kr
 - organisationer/institutioner 460 kr
- Anmäl dig på föreningens postgiro 493 33 84 - 2. Uppge namn, adress och telefon.

Adress

Naturskoleföreningen
c/o Kristina Jarnedal
Tenorgatan 14
421 38 Västra Frölunda

BLADET

Naturskoleföreningens medlemstidskrift. Utkommer med fyra nummer per år.

ANSVARIG UTGIVARE

Stina Lindblad

REDAKTÖR

Robert Lättman-Masch

Adress

Bladet
c/o Robert Lättman-Masch
Strandvägen 2
148 30 Ösmo
Tel. 08-520 73708
robert.lattman@naturskolan.pp.se

HEMSIDA

www.naturskola.se

TRYCK

Affärs- & Tidskriftstryck, Vallentuna

UPPLAGA

1200 ex.

PAPPER

Multi Art Silk
Miljömärkt "Bra miljöval"

ANNONSER

Helsida 600 kr, halv 300 kr, kvarts 200 kr

MANUSSTOPP

Nr 1/12 1 februari

FRAMSIDA

Foto: Torbjörn Wrangé
"Dansk workshop, Ute är inne"

STYRELSEN

kan Du vända Dig till om Du vill veta mer om föreningen eller har någon idé som Du vill framföra.

ORDFÖRANDE

Stina Lindblad
Hyttö Naturskola
Älvkarleby kommun
Box 4
814 21 Skutskär
070-645 11 92
stina.lindblad@naturskola.se

KASSÖR

Kristina Jarnedal
Tenorgatan 14
421 38 Västra Frölunda
070 767 51 59
kristina.jarnedal@naturskola.se

LEDAMÖTER

Agneta Fries
Skogsbrynet 2
903 43 Umeå
090-13 87 83, 070-22 06 358
agneta.fries@naturskola.se

Susie Broquist Lundegård
Östgötagatan 18
116 25 Stockholm
0766-48 31 92
susie.broquistlundegard@naturskola.se

Kalle Lindeborg
Lidberga 3
186 91 Vallentuna
08-51025325, 070-720 44 86
kalle.lindeborg@naturskola.se

Jan-Erik Haggarsson
Yvre 106
815 91 Tierp
070-2753932
jan-erik.haggarsson@naturskola.se

Torbjörn Wrangé
Bävervägen 19
654 68 Karlstad
054-540 35 30
torbjorn.wrangle@naturskola.se

Britt Eklöf
Långviken 409
69492 Hallsberg
070-55-88-547
britt.eklof@naturskola.se

Anders Sjöberg
Torkilsväg 7C
791 52 Falun
070-231 25 50
anders.sjoberg@naturskola.se

REDAKTÖR FÖR BLADET

Robert Lättman-Masch 08-52073708

WEB-ANSVARIG

webb@naturskola.se

INFORMATIONSMATERIAL

Naturskoleföreningen har material till mässor, föreläsningar och utställningar. Behöver du informationsfoldrar, låna föreningens Power Point eller Roll up, köpa tygmärke med Naturskoleföreningens logo kontakta Stina Lindblad på tel 070-645 11 92.

TILL ALLA SKRIBENTER

Vi är tacksamma om Du hjälper oss med några enkla saker när Du skriver i Bladet:

- Dela upp texten i mellanrubriker.
- Skriv gärna bildtexter.
- Bifoga illustrationer eller foton med hög upplösning.
- Skicka en fil med din egen layout där det framgår var bilder passar. Skicka också en ren fil där Du sparat texten i Word i typsnitt Times new roman 10 p utan inslag av layout, tabeller eller andra finesser som finns i textprogrammet.
- Det går bra att skicka material som e-post:
robert.lattman@naturskolan.pp.se

Bladet 4/11

Föreningssida.....	2
Ledare.....	3
Röda tråden.....	4
Artkännedom.....	8
Reykjaviks Naturskola.....	11
Äventyr i naturen.....	12
Friluftsliv för alla.....	15
Finsk naturskoleverksamhet.....	16
Naturvägledare.....	18
Out and about.....	20
Naturskolan i Lund 25 år.....	23

Ansvar för innehåll i detta nummer:

Agneta Fries

Internationella kontakter

På Naturskoleföreningens årsmöte 2010 fick deltagarna prova på en mängd utomhusaktiviteter tillsammans med våra danska kollegor. Jag tror alla som var där slogs av vad lika vi tänker och arbetar, trots olika förutsättningar, och vad mycket vi ändå kan lära av varandra. På årsmötet i Danmark var vi ca 50 deltagare.

Betydligt Öer, nämligen 800, var på årets Ute är inne-konferens med nordiskt utbyte som tema. Den hölls i Malmö i slutet av september. Konferensen arrangeras av Utenavet, där Naturskoleföreningen ingår, och vill lyfta utomhuspedagogiken, denna gång alltså i samarbete med kollegor från våra nordiska grannländer. Deltagarna bjöds både på intressanta föreläsningar om aktuell forskning och på en mångfald av workshops i Malmös parker. Där fanns entusiastiska pedagoger, i strålände brittsommarväder, prova på metoder för utomhusundervisning från Sverige, Danmark, Finland, Norge och Island. I och med att alla workshops var placerade centralt i staden fick konferensen stor lyskraft både i media och bland allmänheten. I detta nummer av Bladet har några av de nordiska kollegorna delat med sig av övningar och tankar från Ute är inne. Planer på en ny Ute är inne-konferens 2013 finns redan och förhoppningen är att den förläggs till norra Sverige.

Samarbetet med Naturskyddsföreningen i fortbildningen Skogen som klassrum har nått 34 kommuner och ca 1000 pedagoger under 2011. Totalt har projektet nu fortbildat 3000 pedagoger i 46 kommuner sedan 2009 och projektmedel har redan beviljats för 2012! Under 2012 kommer fortbildningarna fortsätta i de kommuner vi tidigare besökt för att fördjupa kunskaperna om utomhuspedagogiken där. Vi kommer också att utvärdera hela projektet både kvalitativt och kvantitativt. Har antalet lektionstimmar utomhus ökat

i de fortbildade skolornas ordinarie verksamhet?

2012 blir sista året för Skogen som klassrum i den form det drivs idag. Lunch i det gröna, de informationsmöten med utelunch som vi har ordnat för politiker under hösten, kommer också att fortsätta. Under året har Lunch i det gröna besökt 15 kommuner och träffat ca 250 politiker, tjänstemän och skolledare. Det har resulterat i en mängd artiklar i lokalpressen, nya kommunala möten med lokala kretsar av Naturskyddsföreningen och en riksdagsmotion om obligatorisk utomhuspedagogik i lärarutbildningen! Värt att nämna är också att Naturskyddsföreningen under hösten beslutat sig för att göra en speciell satsning på skola. En projektledare har anställts och vi ser fram emot ett fortsatt och kanske utökat samarbete med Naturskyddsföreningen kommande år.

Under hösten har utomhuspedagogiken lyfts i media. Det senaste som hänt är att SvD hade en artikelserie "Ute går det in" 21-24/11. Där intervjuades flera av våra medlemmar om sitt arbete med elever ute och det som är glädjande är att inte bara dagar för yngre elever uppmärksammas, vilket ofta är fallet, trots att vi möter elever i alla åldrar. Dessutom syns i artiklarna exempel på undervisning i både språk, NO och matematik. Artiklarna finns på www.naturskola.se.

Nu gäller det att ta vara på all den publicitet vi fått lokalt och nationellt. Använd den som argument för att få arbeta mer ute, utveckla verksamheten och få fler pedagoger att bli medvetna om lärandet som pågår i utomhusmiljön.

SE LI

Var ligger den röda tråden? - workshop i urban asfaltmiljö

På onsdagen den 28 september satte sig tre naturskollärare från Finland på! yget till Köpenhamn med slutdestination Malmö: Pia Lindström från Borgå Naturskola, Niina Mykrä, verksamhetsledare i Finlands Naturskoleförening samt jag, Anna Idman, från Naturskolan Uttern i Sjundeå. Det pirrade i magen och vi kunde knappt vänta på att komma fram. För att fördriva tiden gick vi ännu en gång igenom innehållet på de workshoppar vi skulle hålla på Ute är Inne-konferensen på torsdagen och fredagen. Allt klart, Malmö, here we come!

Naturskolan Uttern, Finlands äldsta naturskola

Naturskolan Uttern i Sjundeå inledde sin verksamhet redan år 1986 som den första naturskolan i Finland. Själv har jag arbetat här som naturskollärare i 2 år nu. I 25 års tid har elever och lärare från hela Svenskfinland undervisats och inspirerats här. Naturskolans verksamhet riktar främst till svenskspråkiga skolor och daghem

i Västnyland och huvudstadsregionen. Naturskolan Uttern drivs av den finlandssvenska föreningen Natur och Miljö, den svenskspråkiga riksorganisationen för miljövård i Finland. År 2011 har föreningen 3700 personmedlemmar av vilka hälften även är medlemmar i någon av de 21 lokalföreningar.

Workshopen "den Röda Tråden" inleds

"Välkommen till workshopen "Var ligger den röda tråden?"! Du har valt att ta del av Naturskolan Utterns utepedagogik-workshop för lärare och pedagoger i åk 0-6."

Workshopen började med att deltagarna åkte med buss från Malmö centrum till Stapelbädden där workshopen skulle hållas. De båda konferensdagarna hade vädret varit det bästa möjliga, strålande solsken och 22 grader! Deltagarna var klädda i somriga kläder och njöt av värmen, workshopledaren som däremot var rustad med Gore-Tex-byxor och vandringskängor hade det lite svettigare. Stapelbädden är ett område under utveckling. Denna fredag kunde man följa betongbilarnas, grävmaskinernas och andra fordons outtröttliga brummande på byggsplatsen alldeles intill där nya hus höll på att byggas. I skejtparken på andra sidan vägen skejtade några ungdomar omkring. Strax innan workshopen skulle börja kom två motorcyklister för att övningsköra på parkeringen bredvid. Under workshopen ! ck vi även uppleva en

sandbuggy som vrålade fram i sick-sack på sandplanen på andra sidan oss. Detta till trots valde jag som workshopledare att ändå stanna kvar nästan hela workshopen på den lilla gröna oas av träd, buskar, en vattenpöl och vildvuxet gräs som fanns mitt i allt det karga och gråa. Nåväl, man kan väl konstatera att workshopens miljö var mycket urban och ganska utmanande.

Workshopen Var ligger den röda tråden handlade om hur man på roliga och lättfattliga sätt kan knyta ihop olika övningar till en helhet. Programmet var en presentation av arbetssättet på Naturskolan Uttern. Workshopens grundidé var att berätta hur man kan presentera övningar för att man skall få en helhetsbild och minnas dem efteråt och lättare ta dem till sig. Workshopen i sig gick inte in på själva kunskapsstoffet utan istället på hur man går till väga för att vägen till kunskap skall bli så intressant som möjligt.

Barn har idag dåligt med tålamod att följa med undervisning då de är vana vid en splittrad och överstimulerad vardag i ett hetsigt tempo. Nya intryck ! ödar och det händer hela tiden något nytt. Som motvikt till detta mediebrus är det viktigt att öva att kunna följa med även i ett lugnare tempo. För att upprätthålla intresset hos eleverna i det långsammare tempot samt ge dem ett sätt att bättre komma ihåg vad de håller på med använder vi oss på Naturskolan Uttern av den röda tråden-konceptet i undervisningen.

Röd tråd 1: Våra Sinnen

Vi började med att stå i en cirkel och presentera oss för varandra samt berätta vilken målgrupp vi arbetar med. Därefter dök vi in i sinnenas värld och tog tag i den första röda tråden. Den första av de två röda trådarna som presenterades är en del av Naturskolan Utterns In i Naturen-program som kan anpassas för elever i åk 0-6. Programmet har våra olika sinnen som tema och röd tråd. Vad har vi för sinnen? Vi räknar upp våra sinnen för repetitionens skull: Syn, hörsel, lukt, smak, känsel och balans. Därefter delas deltagarna in i 5 grupper.

Den första uppgiften blir nu att gruppvis bygga en cirkel på marken. Cirkeln skall vara så stor att en fotboll skulle kunna rymmas i den utan att nudda linjen. Som byggmaterial får deltagarna använda naturföremål som de hittar i omgivningen. Jag berättar inget mer än att cirkeln kommer att behövas om en stund! När alla grupper byggt sin cirkel får de nästa uppgift: Hitta färger och samla dem i äggkartonger. Varje grupp får en äggkartong med olika färger märkta i botten. För att det inte skall bli alltför enkelt får grupperna lite olika uppgifter: antingen att BARA samla lösa föremål, BARA samla naturföremål eller BARA sådant som INTE hör till naturen.

När alla grupper samlat sina färger i äggkartongerna är det dags att samlas och hålla en färgutställning. Alla

grupper har lyckats hitta alla färger, men vi kan konstatera att de grupper som hade som uppgift att BARA samla föremål som INTE hörde till naturen har hittat de färggrannaste föremålen (skräp!). När utställningen är beundrad och förevisad med kamera får en deltagare från varje grupp tillsammans bygga en regnbåge av alla färgfynd. Det behövs litet fundering och diskussion innan man hittar samma tanke och regnbågen är klar.

För att det skall bli en helhet och en lättfattlig röd tråd får deltagarna nu bygga sin egen "sinnegubbe" och efter hand sätta till den kroppsdel som representerar just det sinne respektive övning handlar om. Den tomma cirkeln de byggde tidigare fungerar som huvud. Färgövningen representerar synsinnet. Deltagarna får bygga ögon åt sina sinnegubbar!

Nästa sinne blir hörselsinnet. Jag tar fram en mjukisfågel - en gråsparv,

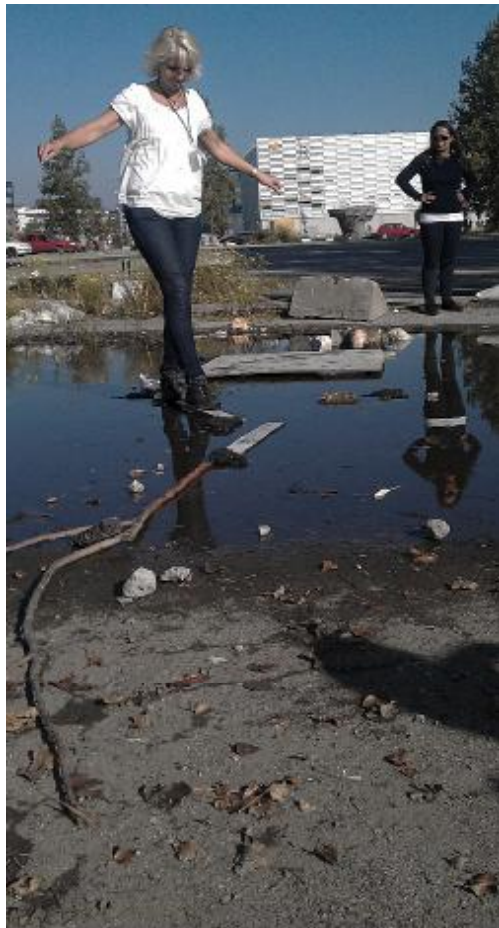

en fågel som kan tänkas förekomma i denna urbana miljö - som sjunger när man klämmer den på magen. Vi testar om alla kan höra den trots allt ljud omkring oss? Därefter får EN av deltagarna fågeln. Medan alla andra blundar och räknar till 30 går denne och gömmer sig. Från gömstället skall denne klämma på mjukisfågeln så att den sjunger. Alla lyssnar och går omkring och spanar efter fågeln. Den som hör ljudet skall smyga sig närmare och lokalisera gömstället utan att någon annan ser var det är och lägga sig ner bredvid. Första gången förvånades alla över hur nära man kan gömma sig utan att man syns, andra gången ! ck vi söka upp i ett träd. Vi funderar på andra fågelarter som man kunde använda i Hitta pippin-kurragömma. Jag demonstrerar även fågellockare (fågelgnissla). Deltagarna bygger öron åt sina gubbar.

Vi hoppar över lukt- och smaksinnet och går vidare till känselsinnet. Deltagarna får parvis göra följande övning. Paret får en ögonbindel och den enas ögon förbinds. Därefter skall denne ledas fram till ett träd, en sten eller t.ex. ! aggstång och noggrant känna på denna i ca 30 sekunder. Därefter leds han/hon bort igen, snurras runt tre varv och ögonbindeln tas av. Nu gäller det att hitta tillbaka till samma plats! Paret får hjälpa genom att säga "varmare/kallare" om det behövs. På vårt område fanns det några stora stenar som var ganska likadana och ! era ! aggstänger. Det visade sig att om man känner efter även på marken runt omkring stenen så hittar man tillbaka utan problem. Att däremot känna igen en ! aggstång av 5 stycken likadana trodde jag skulle vara den ultimata utmaningen, men så var icke fallet: vad vi inte märkt var att endast den valda ! aggstången hade ! agglinan kvar.

Deltagarna får bygga näsa, mun

Utomhuspedagogik i olika miljöer. Föremål i olika färger, i urban asfaltsmiljö i Malmö och i skogsmiljö i Esbo, Finland.

Den röda tråden på Stapelbädden i Malmö under konferensen Ute är inne i slutet av september.

och händer. Vi diskuterar vilken annan kroppsdel som kunde representera känslor: tunga, kind, tår...

Det sista sinnet vi har kvar är balanssinnet. Grupperna får nu som uppgift att hitta på och testa en balansövning. De skall använda sig av föremål i omgivningen. Stenarna är bra att balansera på, extra utmanande blir det om man står ! era (tre) på samma sten på samma gång! Den stora vattenpölen blir en perfekt "balansera-på-plankan-övning" och det är nog några som blir litet blöta om tårna där. Den grova kedjan mellan stolparna i ändan av vändplatsen blir en perfekt gå på lina-övning och den omkullfallna ! aggstången är väldigt hal och så rullar den lite dessutom så det blir en samarbetsövning att hålla den stilla medan någon balanserar på den. När grupperna själva har testat sina övningar får alla grupper prova varandras balansövningar.

Alla sinnen har nu stimulerats. Deltagarna samlas för att utvärdera de olika sinnesövningarna och diskutera. Vi går även runt och beundrar varandras sinnesgubbar.

Röd tråd 2: Ledtrådar

Naturskoleprogram behöver inte vara ensidigt biologi-inriktade, utan de kan vara tvärvetenskapliga, inkorporera folktraditioner, modersmål och språkkunskap. Följande del av workshopen är en del ur Naturskolan Utterns fadderklass-program (FK3), med fokus på ledtrådar som leder till det hemliga djuret. Programmet passar åk 3-4.

Programmets röda tråd: Vi lever in oss i hurdan naturen är om vintern. Eleverna får lösa gåtan "Vilket djur?". Genom lekar och övningar får de lära sig om organismers anpassning till olika livsmiljöer och samtidigt en inblick i olika sätt att klara av vintern, bl.a.

- dvala, vintersömn, tillfällig snöleka
- klara kölden såsom sparvar, stjärtmesar, orren
- svårt med maten på vintern: stannfåglar, gömma mat, räven äter det mesta
- skyddsfärg
- ensam eller i ! ock?

I FK3-programmet brukar vi antingen koppla varje övning med en viss ledtråd eller ge ledtrådarna i annan valfri/slumpmässig ordning. I vårt vinterprogram har vi ett stort urval lekar och ledtrådar, så att naturskolläraren kan välja bort sådana som inte passar för just den gruppen/terrängen/vädret. I detta program lever sig deltagarna in i rävens liv på vintern även om de inte i början vet vilket djur det handlar om.

För att få litet omväxling promenerade vi till en liten "oas" ett stycke ifrån. Miljön var asfalt, sten, grus, litet konstgräs runt infoskylten, som berättade om de storslagna utvecklingsplanerna för området i fråga. På området hade ursprungligen funnits ett mässcentrum som numera var rivet, kvar fanns bara en enorm, öde asfalt- och betongplan. Nu höll man på och förvandlade området till ett attraktivt bostadscentrum med vattenelement och grönområden. Den del vi befann oss i var dock ännu varken särskilt grön eller utvecklad.

Jag inledde workshopens andra del med en kort beskrivning av ledtrådsidéen. Det finns i detta program uppgifter av olika sorter (sinnesövningar, lekar, undersöka), men alla har att göra med den

Anna Idman från Naturskolan Uttern med sin röda tråd på konferensen Mitt i naturen i Esbo i mitten av september.

vintriga naturen, växters och djurs överlevnadsstrategier. För denna septemberdag hade jag valt ut sådana uppgifter som går att genomföra i urban miljö även utan snö – kom ihåg att det denna dag var riktig indiansommar med 22 grader i skuggan!

Vi började med att ställa oss i en cirkel. En frivillig får ta en uppgiftslapp. Den grupp (samma gruppindelning som i sinnesgubbeövningarna) som tar lappen får läsa uppgiften högt för de andra. Sedan gör alla uppgiften ensamma, parvis, i små grupper eller hela klassen tillsammans beroende på uppgiften. För varje avklarad uppgift får gruppen en ledtråd för att lösa gåtan. Ledtrådarna är faktatis över det hemliga djuret (räven).

Den första uppgiften var "En förunderlig upptäckt". Texten på uppgiftskortet löd: "Man kan iakttä vinternaturen på många sätt. Den grupp som läser lappen är fotografer, de andra är kameror. Kameran blundar och väntar på fotografen. Fotografen för kameran försiktigt till stället som ska fotograferas. När alla kameror är på plats, säger fotograferna KLICK. Kamerorna öppnar ögonen och tar ett foto. På samma gång som kameran fotograferar, sparar den det ord som den först kommer att tänka på! Ordet skrivs på en lapp. Varje grupp gör en dikt eller ramsa av orden. I dikten ! nns åtminstone de ord som står på lapparna."

Eftersom deltagarna sade sig ha bra minne kunde vi strunta i lappar och grupperna ! ck istället koncentrera sig på att minnas det ord de kom att tänka på. De ord som förekom i de

deklamerade dikterna innehöll ord som asfalt, sten, grå, träd, himmel, sand etc. Denna övning som jag brukar göra med elever i skogen ! ck helt nya dimensioner! Och gav mig som workshopledare en tankeställare: Det är hälsosamt att göra gamla invanda övningar i en ny miljö. Man kan lära sig något nytt!

De duktiga deltagarna har förtjänat sin första ledtråd: "Mina långa magra ben hjälper mig i den djupa snön." Deltagarna uppmanas att inte avslöja vilket djur de tror att det är utan hålla det hemligt än så länge.

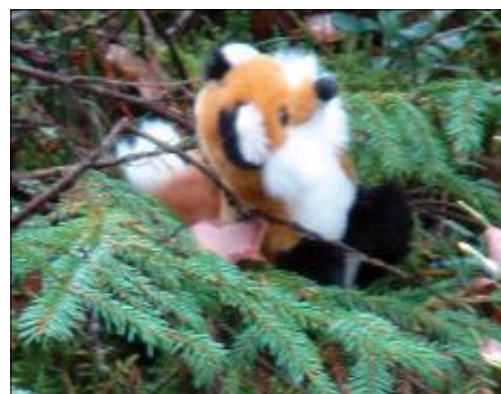
Följande kort som, valdes nästan slumpmässigt, innehöll följande övning:

"De som stannar kvar. Titi-tyy... ti-tyy...ti-tyy... Modig jag är som stannar kvar, kylan och snön jag trotsat har! Kan ni tala fåglarnas språk? Den grupp som läser lappen får dela ut rollerna till de andra. Sök era fågelfamiljer genom att endast tala på fåglars vis."

Deltagarna får laminerade kort med fågelbild och text med fågellåten. De skall nu läsa högt vad det står och "låta" som respektive stannfågel och försöka hitta de som låter lika. Det var inte alldeles lätt! Särskilt som den påhittiga workshopledaren hade lagt in en blåmes som låter annorlunda än de andra. Hittade den sina artfränder? Jovisst, när vi började fundera på att samma arts fåglar ju har MÅNGA olika låten. Den modiga blåmesen som till sist lyckades hitta rätt får ta en ny ledtråd: "Mitt namn står skrivet i stjärnorna..."

Då idén om ledtråds-röda-tråden börjar vara klar för de ! esta ställer vi oss i en cirkel och gör leken "Näsan" med faktatis-ledtrådarna. Workshopledaren läser ledtrådarna från svårare till lättare, om deltagarna tror sig veta vilket djur, sätter de ! ngret på näsan. Om man blir osäker, är det bara att ta bort ! ngret igen.

1. Jag blir INTE gammal som gatan.
2. Mitt namn står skrivet i stjärnorna.
3. Jag hör och ser så bra!
4. Många har skrivit om mig!
5. Jag trivs bäst för mig själv.
6. Jag har en snövit haklapp.
7. Jag bor i en labyrint av gångar och håligheter.
8. På dagen vilar jag i mitt bohål eller kryper till kojs på en skyddad plats.

9. Jag värmer mig under kalla dagar genom att göra en snölega.

10. Mina långa magra ben hjälper mig i den djupa snön.

11. Mina spår är som pärlor.

12. De små ungarna föds på våren men redan på hösten söker de sig på egna vägar.

13. Jag äter det som bjuds.

14. Jag är ett rovdjur.

15. Smågnagare till lunch och middag, mums.

16. Jag gillar skymning och jagar på natten.

17. Jag är en listig filur, som kan överraska mitt byte med några snabba språng.

18. Min vinterpäls är tät och långhårig.

När största delen har ! ngret på näsan räknar vi till tre och säger svaret SAMTIDIGT: "Räven!" Efteråt funderar vi på ledtrådsiden överlag och hurdana övningar man kan göra på vintern i en liknande miljö.

Workshopen närmar sig sitt slut och busstransporten tillbaka till centrum väntar. Som avslutning på Den Röda Tråden-workshopen får deltagarna skriftligen svara på några frågor rörande programmet vi gjort samt skriva en kort anonym utvärdering som jag samlar in. Det var otroligt lärorikt för mig som workshopledare att få komma och hålla en workshop på Ute är Inne i Malmö. Jag tvingades tänka utanför de bekanta och bekväma ramar jag vant mig vid att arbeta inom och ! ck mig ! era tankeställare. Jag tackar alla mina deltagare för att jag ! ck växa som människa! Hoppas vi ses igen!

T! : A! I! ,
N! U!
S! , F!
F! : R! L! -M! (E!)
! M! W! (M!)

Artkännedom på ett inspirerande och roligt sätt

Min workshop "Hej på dig skata!" hölls ute vid Malmö naturskola i det natursköna Torup. Nästan 30 ivriga deltagare ! ck tips och idéer på hur man på ett lekfullt och roligt sätt kan lära in artkännedom ute i naturen. Workshopen riktade sig till lärare från förskoleklass upp till årskurs 6. Ett stort tack till alla som deltog i min workshop för den positiva stämningen ni bidrog till och för de intressanta diskussionerna.

Borgå naturskola fyller 10 år
Staden Borgå ligger vid kusten dryga 50 km öster om Helsingfors. Det är Finlands näst äldsta stad med strax under 50 000 invånare. Borgå

naturskola har en ambulerande miljöpedagog och har verksamhet både på finska och på svenska. Naturskolan är en del av Borgå stads miljövårdsbyrås verksamhet. Syftet med verksamheten är att stödja personalen i förskolan, lärare samt andra yrkespedagoger i deras arbete. Naturskolan erbjuder program för barn och ungdomar, ordnar utbildningsdagar för lärare, lånar ut utrustning, producerar material för pedagoger mm. Naturskoledagar för barn och ungdomar är kostnadsfria. I år fyller naturskolan i Borgå 10 år!

Visslande järpen

Temat inleddes genom att jag kallade

på deltagarnas uppmärksamhet genom att blåsa i min visselpipa, som man kan härma järpens ljud med. Denna visselpipa använder jag i naturskolan för att kalla på eleverna och det har också ett par gånger hänt att själva järpen kommit på besök! Ljudet upplever jag som behagligare att använda i skogen än en sådan som fotbollsdomare brukar använda. Dessutom får man också in artkännedom. Jag brukar också visa en bild på järpen och så brukar vi ibland prata om andra skogshönsfåglar, som tjädern och orren. I naturskolans program har mitt naturnamn ofta varit "Visslande järpen".

Man kan använda sig av spelkort eller egna kort med bilder på t.ex. fågel- och växtarter (se fågelskådarleken). Växtbingo spelas genom att först samla de nio växter läraren säger och lägga dem på spelplanen. De arter som läraren sedan räknar upp tas bort från spelplanen och när tre rutor är tomma har man bingo. I trädbingot lyfter man ett bildkort i taget, den art som finns på bilden ska man hämta t.ex. ett löv av och para ihop med den rätta rutan på spelplanen. Mjukisfågeln sjunger när man trycker på den.

"Hej, jag är Pia Husmossa!"

Vi inledde workshopen med en presentationsrunda. Var och en ! ck ett bildkort på en lav eller en mossa. Namnet på arten blev det nya efternamnet. Deltagarna fick gå runt och presentera sig som på ett cocktailparty. – Hej, jag är Pia Husmossa. – Hej, jag är Anna Renlav. När två personer presenterat sig, så byter de kort sinsemellan, och båda får ett nytt efternamn. Uppgiften går också att genomföra så att alla har samma kort hela tiden. Efter uppgiften kan eleverna gå och leta efter den art som ! nns på kortet och t.ex. undersöka arterna med lupp. En bra övning som också funkar som en "isbrytare" i grupper där man inte känner varandra.

Först till Ö om växter

Som följande provade vi på "Först till Ö", som ! nns beskriven i boken Att lära in svenska ute (2010). Barnen brukar bli allt ivrigare och ivrigare under spelets gång! Jag hade omvandlat den version som finns i boken till att enbart handla om växtriket. Där fanns uppgifter som;

Från A till Ö om växter. I spelet fanns även sinnesuppgifter. Här var uppgiften att kittla varandras kinder med ett grässtrå.

"nämna tre växter, vilkas namn börjar på färgerna gul, röd och grå", "bygg av era kroppar ett träd, det ska ha rötter, stam och grenar" samt "sjung en sång där det nämns en eller flera växter".

"Först till Ö" har 28 uppgifter från A till Ö upphängda ute i terrängen. Varje grupp ska hitta på ett lockrop, t.ex. ett djurläte, som den som först hittar uppgiftslappen använder sig av för att kalla på de andra i gruppen. I spelet behöver man en tärning, som visar vilken bokstav som ska sökas. Tärningen kastas, om den visar t ex 4 ska gruppen söka efter alfabetets 4:de bokstav, dvs. D. Laget samlas vid rätt uppgiftslapp och utför uppgiften. Om gruppen som följande slår en trea ska de leta efter tredje bokstaven från D dvs. G. Grupperna behöver inte gå jämt ut på Ö, dvs. det 28:e uppgiften. ABC-duk kan användas som spelplan. Med yngre elever kan man på lapparna ha t.ex. bilder eller bara ett ord som de ska läsa, istället för uppgifter. I varje grupp kan det finnas åtminstone en läskunnig eller en vuxen med.

Kraa...kraa...

...vilken fågel är jag?

I "Fågelskådarleken" lär sig eleverna fågelarter på ett raskt och roligt sätt. Leken är beskriven i boken

Naturpedagogik, där heter den Fågelfångare. (Germund Sellgren, 2003) Här beskriver jag hur jag lekt den i naturskolan. Leken passar bra som inledning på en fågeldag. Efteråt är det bara att försöka få syn på några av fåglarna man lärt sig i leken! Det går också att leka leken med t.ex. växter eller ryggradslösa djur.

Leken är en tafattlek, där fåglarna kallas för att artbestämmas. Fasttagarna är 2-4 till antalet, 3-4 elever är fågelskådare (ornitologer) och resten är fåglar. I leken sker det ett rollbyte mellan fåglarna och fågelskådarna. Leken kan lekas på ett ställe med någorlunda jämnt underlag. Fasttagarna kan ha färgade band kring armen.

Varje fågel har ett kort med fågelns bild, på baksidan kan man skriva fågelns namn. Det kan också vara skoj att ha fågelns läte med! Korten kan ha olika arter eller så kan man välja t.ex. 6-10 vanliga fåglar och låta samma fågel förekomma flera gånger. Innan man börjar leka lönar det sig att gå igenom alla fågelarter, för att alla ska veta vilka fåglar som är med i leken. Ni kan gå igenom fåglarna före leken genom att eleverna går runt och presenterar sig för varandra; "- Hej, jag är en skrattmå, vem är du?" "- Jag är en kråka".

Fåglarna "flyger" omkring på

lekområdet och försöker komma undan fasttagarna. Fågelskådarna står i lekområdets hörn. När fågeln blir fasttagen betyder det att fågelskådaren fått syn på den i sin kikare. Fasttagaren för fram fågeln (eller fågeln går själv fram) till fågelskådaren. Fågeln frågar "Vilken fågel är jag?" och visar sitt kort till fågelskådaren. Ifall fågelskådaren känner igen fågeln säger han/hon namnet på den. Fågeln ger då sitt kort till fågelskådaren, som blir en fågel. Fågeln som har gett bort sitt kort blir i sin tur en fågelskådare. Jag har lekt så att rollbytet har skett fastän fågelskådaren inte kommer ihåg fågelns namn, eftersom målet med leken är att lära sig olika fågelarter. Om fågelskådaren inte känt igen fågeln har den sagt sitt namn. Alternativt kan bytet alltså ske först då fågelskådaren känt igen en fågel. Fågeln lyg om fågelskådaren inte känner igen den och fågelskådaren blir kvar och väntar på nästa fågel.

Jag har lekt leken även med förskoleklasser, men där har jag gjort

Från A till Ö om växter. Uppdraget var att ge en stor kram till ett träd.

så, att det bredvid varje fågelskådare stått en vuxen. Det kan också vara bra att göra så med äldre barn, åtminstone i början av leken innan den börjar löpa. I början kommer barnen inte alltid ihåg att göra rollbytet, och den vuxna kan också hjälpa fågelskådaren att minnas vad fågeln heter. Jag brukar ge tips som t.ex: "den här fågeln är så glad att den skrattar hela tiden" eller "i början av fågelns namn ! nns ordet på det fåglarna bygger på våren" (skrattmåss och bo! nk).

Kan du tala som fåglar?

I fågelskådarleken har jag märkt att barnen tycker mycket om att härma fåglarnas läte. Följande uppgift har jag ofta använt mig av på vintern och vårvintern, då vi talat om de meståg man kan stöta på i skogen. Eleverna har fått ett kort med en bild på en mesart (t.ex. talgoxe, blåmes, svartmes och tofsmes) där det också står skrivet ett av fågelns läte. Av varje art ! nns så många kort som man vill ha elever per grupp. Deltagarna går runt och härmar sin fågels läte och försöker hitta andra som låter likadant! När fågelfamiljerna bildats får grupperna härma lätet i tur och ordning och visa bilderna.

Här kan man också tala om att fåglarna har flera olika läten, inte bara det som står på kortet. Vi har bl.a. pratat om den "luriga" talgoxen, som kan uttrycka sig på många olika sätt och även härma andra mesar! Du har kanske hört både "ti-ty, ti-ty, ti-ty" och "ti-ti-ty, ti-ti-ty, ti-ti-ty"? En del forskare har lagt märke till att

den trestaviga varianten var vanligare förr i tiden. En teori är att talgoxen i urbana, bullriga miljöer skulle ha lättare att göra sig hörd i bullret genom att sjunga tvåstavigt. Talgoxar i mera naturliga miljöer sjunger fortfarande också trestavigt. Ett bra samtalstema om hur vi människor påverkar naturen.

Efteråt kan man t.ex. "prata" med fåglarna med hjälp av fågelgnisslor (s.k. bird call). Från gnisslorna kan man få både starkare, smackande ljud och svagare, mera gnisslande ljud. Jag brukar låta eleverna i grupper gå en bit ut i skogen, sätta sig ner och tysta sitta och turvis "gnissla". Vi brukar nog höra svar från fåglarna! Ibland kan det ju också vara att det är en annan fågelgnissla vi hör... men eleverna brukar vara alldeles säkra på att de fått ett svar, och det är ju huvudsaken. Emellanåt kan det vara bra att ha en paus i gnisslandet och vara riktigt tysta och lyssna efter fåglarnas svar. Efteråt kan man i klassen t.ex. lyssna på olika mesars läten från en CD-skiva.

Lina Lokatt - artkännedom via berättelser

I program för förskolan har jag ofta använt mig av en djurart som en röd tråd i programmet. Gruppen har t.ex. fått ett brev från djuret, där det i texten också kommer fram fakta om arten. Här ett exempel från en av mina texter om lodjuret:

"Jag heter Lina Lodjur och bor uppe på berget, bakom de stora stenblocken. Jag är

Porvoon luontokoulu
Borgå naturskola

rödgrå till färgen och har svarta äckar. Mina tassar är stora och jag har tofsar på öronen! Jag föddes på sommaren under ett klippblock. Tillsammans med min bror har vi hela sommaren utforskat skogen där vi bor. Vi leker och busar tillsammans och vår mamma har fullt upp med att hålla reda på oss. Vår favoritlek är att ljudlöst smyga på varandra - också på mamma! Till natten försvinner vår mamma ut på jakt. Under tiden som hon är borta ligger vi och lyssnar på skogens ljud. Vi lokatter har otroligt bra hörsel och när hon kommer tillbaka med en hare eller en skogsfågel så hör vi henne på långt håll!"

Efter att barnen har lyssnat på berättelsen så har vi levt oss in i lokattens liv genom olika lekar och uppgifter. Vi har sökt efter lokattens färger i naturen, smugit omkring i skogen, skuttat som lokatter (t.ex. längs ett rep, som är 7-8 meter långt - till och med så långt lär en lokatt kunna hoppa), lekt tafatt- och kurragömmalekar där eleverna är lokatter och skogsharar, satt händerna bakom öronen för att skärpa vår hörsel och räknat hur många ljud vi hör mm.

T! ! : P! L!
M! , B! !
P!

Fågelgnissla och visselpipa (järpe).

Náttúruskóli Reykjavíkur

— Reykjavíks Naturskola

Reykjavíks Naturskola er Íslands enda naturskola. Den bleve etablerad hösten 2005 och sedan dess har Helena Óladóttir varit skolans projektledare. Naturskolan är ett samarbetsprojekt mellan Skol- och fritidsavdelningen i Reykjavíks Kommun och Miljö- och trafikavdelningen samt Reykjavíks Skogsförening och Landvernd, Íslands äldsta naturskyddsförening.

I Reykjavík finns det 45 grundskolor och 83 förskolor som innebär omkring 21000 barn och ungdomar. Viktigast i Naturskolans arbete har varit att arbeta med lärare i skolorna så att de själva kan arbeta utomhus och med miljövetenskap i sina egna klasser som en vanlig del av skolans dag. Största delen av Naturskolans verksamhet är nu a) kurser, undervisning och fortbildning, b) handledning och samarbete med skolor och förskolor för att knyta utomhuspedagogik till skolans styrdokument och verksamhet och c) samarbete i olika projekt med olika skolpersonal eller miljöarbetare

t ex Skogsföreningen, Reykjavík Botaniska Trädgård, Ministeriet för utbildning, forskning och kultur och Reykjavíks Kommun.

Våren 2011 publicerades nya läroplaner för förskolan, grundskolan och gymnasiet. I läroplanerna finns det sex fundament för grundskolan. En av dessa sex är hållbar utveckling, för första gången inskrivet i isländska läroplanen. Hållbar utveckling har alltid varit synligt i Naturskolans utbildning och kurser och vi är ledande i utbildning för hållbar utveckling i skolans verksamhet. Det blir ännu viktigare för Naturskolan att utveckla sin erfarenhet inom hållbar utveckling nu när skolorna söker handledning med etablering av hållbar utveckling i utbildningen. Reykjavíks Naturskola är också grön! Ägg för sin verksamhet våren 2011 och arbetar dessutom inom ISO14001.

Kurser och fortbildning

En av de viktigaste delarna av Naturskolans verksamhet är att anordna kurser för skol- och förskolepersonal

som kan delta som enskilda oavsett skolans plan. Varje termin publiceras Naturskolans kursprogram och många lärare har deltagit i flera kurser. Bland annat är det kurser om matematik och utomhuspedagogik, språk (isländska, danska och engelska), elden och utomhuskök, naturvetenskap, hållbar utveckling, ekologiska fotavtryck och naturlekar.

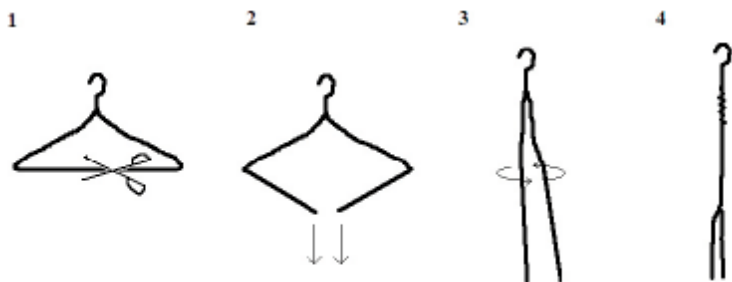
Att diskutera utomhuspedagogik och goda råd med kollegor blir allt viktigare för lärarna som redan undervisar sina elever utomhus som en del av den vanliga skoldagen. En del av Naturskolans kurser har utvecklats till lärargrupper som träffas flera gånger under skolarbetet. De läser material om utomhuspedagogik, diskuterar, redovisar ämnet för varandra och delar projekt och idéer. Reykjavíks Naturskola är koordinatör för detta.

Handledning

När Reykjavíks Naturskola arbetar med skolor för att utveckla utomhuspedagogik i verksamheten är det alltid skolan som önskar handledningen. Den blir då skraddarsydd efter skolans resurser och önskemål men är alltid i skolans egen närmiljö. Ibland är det några av skolans personal som vill utveckla sin kompetens i utomhuspedagogik och ibland ingår det i skolans plan att arbeta utomhus.

En del skolor har efteråt skrivit kontrakt med Reykjavíks Miljö- och trafikavdelning om skolans

På Island har vi ju inte så många träd som ni i Sverige och när det handlar om att baka bröd på en pinne över elden så är det bättre att lära sig göra en brödpinne som den här. Den är gjord av en galge från kemtvätten och allt man behöver är sax eller tång. OBS ibland har galgar plast på metallen och dom kan inte brukas som brödpinnar!

Innan barnen gick ut i naturen med sin lärare fick alla barn välja en bild med en vanlig isländsk blomma. På baksidan av bilden fanns blommans namn. Barnens uppgift var att hitta denna blomma på vägen och bli fotograferad bredvid blomman.

Även om det är en mycket enkelt uppgift så når man många mål i lärandet för hållbar utveckling, t. ex. demokrati (barnen fick välja sin blomma), språk och naturvetenskap (att känna igen blomman och lära sig namnet), självtroende (att välja och att hitta en egen blomma), omsorg för miljön (inga blommor blev plockade).

nyttjanderätt till ett särskilt område i skolans närmiljö. Med kontraktet blir skolan ansvarig för området, den blir en del av skolans lärmiljö. Skolan får bruka naturresurser som finns i området i utbildning och arbete. Ibland blir området en träffpunkt för möten med skolpersonal, föräldrar o s v.

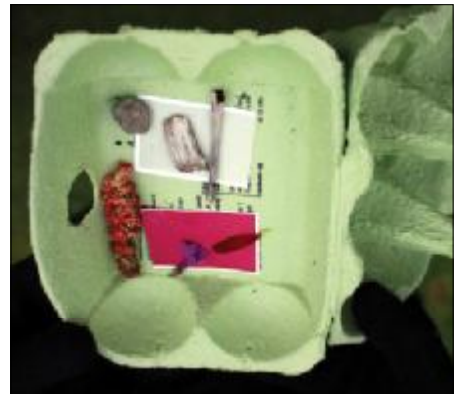
Samarbete

I samband med Internationella Skogsåret 2011 har Naturskolan ordnat program för lärare och barn i förskolan i samarbete med Botaniska Trädgården i Reykjavik. Under våren och hösten kom 200 barn på besök i trädgården och deltog i programmet. Programmet kan delas i två olika projekt. Det första handlar om trädet som växt, hur det växer och utvecklas. Det andra består av olika sinnesövningar och hur människor kan upptäcka trädens olika egenskaper. Dessutom har 80 lärare varit med i programmet och lärt sig olika saker om träd.

T! ! ! :H! Ó! ,
N! R!
F! M!! :R! L!! -M!

Här har barnen samlat ihop olika naturföremål med olika färger, från skogen i botaniska trädgården.

Naturskolan använder ofta äggkartonger. Vi har locket på när det blåser (och det blåser ofta och mycket här).

Bilder från Helena Óladóttirs workshop om hållbar utveckling på Stapelbädden i Malmö under konferensen Ute är inne i september.

Äventyret i naturen och naturen i äventyret

"Det var en gång en kvinna, som inte kunde få barn fast hon förfärligt gärna ville. Därför gick hon till en gammal häxa och frågade henne: 'Kan du inte skaffa mig ett barn – bara ett litet, litet ett?'. Häxan sa: 'Jo det kan vi nog ordna', och så gav hon kvinnan ett litet korn, som hon skulle så i en kruka. Då kvinnan kom hem planterade hon kornet i en kruka och strax växte där en tulpan upp ur jorden. Kvinnan fick lust att kyssa blomman, och då hon gjorde det, öppnade blomman sig, och där inne satt en liten flicka, som inte var mer än en tumme lång. Därför blev hennes namn Tummelisa".

Detta är en något omskriven start på den danska äventyrsdiktaren HC Andersens äventyr "Tummelisa". Det är ett bra exempel på ett av hans äventyr med djur och växter i innehållet och ett underliggande budskap – här i form av att man skall följa sitt hjärta, särskilt om man besitter en talang, förmåga eller äkta förståelse. I äventyret möter Tummelisa både en groda, en fjäril, några fiskar, en ollonborre, en mus, en mullvad, en svala och i slutet blir hon förenad med en koloni av "blomsteränglar".

Äventyr

Det är ett krav i den danska skolan, att barnen stiftar bekantskap med äventyrsgenren i ämnet danska,

och därtill vill jag argumentera för att äventyr också kan vara en god utgångspunkt för att lära om naturen och skapa intresse för natur och friluftsliv. Därmed rymmer ämnet ämnesövergripande möjligheter för både små och stora barn.

Redan i Tummelisa-äventyrets inledning, som beskrivs ovan, visar sig åtskilliga teman av biologisk art, som det kan vara intressant att inviga barn i, t ex:

- Varför kan en del kvinnor inte få barn?
- Vem går barnlösa par till idag, om de gärna vill få barn?
- Hur gör man vanligtvis barn?
- Hur får man blommor att växa?
- Vad är tulpaner och hur odlas de?
- Vad är en tum och andra

måttenheter?

Min tanke är att lärare inom olika ämnesområden kan bearbeta äventyret utifrån deras egna ämnesmål. Naturvägledare kan vara en av de samarbetande parterna. Det valda äventyret är därmed den motiverande utgångspunkten, som vi ska fördjupa oss i på olika sätt, som når brett in i en klass tänkande. Äventyrsgenrens fantasirymd tilltalar barn, men de kan ha svårt att förstå innehållet fullt ut, eftersom de aldrig har sett de djur och växter, som omtalas i äventyret.

Naturvägledarens bidrag till Tummelise-äventyret

Låt mig beskriva hur jag har arbetat med Tummelisa tillsammans med barn från tredje till femte klass och deras dansklärare.

1. För att sätta fokus på själva HC Andersens liv och tid mötte jag barnen i ett område med en del biotoper (äng, lövskog, sjö, mark), som de kunde ha sett ut på 1800-talet. Vi satte oss ned och snackade om, hur HC Andersen såg ut. Utifrån elevernas råd började jag att klä ut mig. Då jag någorlunda liknade HC Andersen började jag att berätta för dem om "mitt" liv och bakgrunden till att jag blev författare. Transformationen accepteras normalt fullständigt av eleverna och det är effektivt, om man kan sitta på ett ställe utomhus, t ex under ett gammalt träd. Platsen bidrar väsentligt till berättelsen.

2. Om eleverna i förväg har läst en del äventyr av HC Andersen kan man genomföra en aktiv "spindelövning" här. Eleverna delas upp i grupper, och ska springa ut i området för att finna en kontroll med ett bestämt nummer. På kontrollen kan det vara ett textstycke, ett föremål eller ett naturobjekt från ett äventyr. Barnen ska gissa vilket äventyr det handlar om. Därefter ska de tillbaka till centrum för att få ett nytt nummer på en kontroll i området.

3. Nästa steg var att berätta

äventyret om Tummelisa. Här kan jag rekommendera att göra detta som "storytelling" dvs utan att läsa upp ur en bok. Det finns åtskilliga tekniker för detta och metoder för att lära sig historien. Jag använde små dockor och effekter, som kunde illustrera olika väsen i historien. Jag har bearbetat äventyret, så det kan berättas lite snabbare än det ursprungliga.

4. Efter berättelsen hade jag två mål: Att försöka att visa på några av djuren från berättelsen eller åtminstone finna spår från dem eller deras boplatser och att använda naturen som ram för vidareutveckling av äventyret. Vi fann t ex en groda, träd där ollonborrarna bor, gångar ner till mössens bon, och under en träplatta fann vi ett musbo. Vi såg mullvadens högar och svalor som flög över ängen. Dessutom tittade vi på de biotoper, som Tummelisa nog kunde ha passerat förbi i historien, förutom skogen, som hon tillbringade sommaren i.

5. Barnen blev uppmanade till att finna saker, som Tummelisa kanske kunde använda under sin tid i skogen. Deras uppmärksamhet skärptes på de små tingen. Detta kan förstärkas, med att dela ut ett metersnöre till barnen, som de ska lägga ut på marken. Om det var Tummelisa, som gick

längs snöret, vad skulle de då finna av olika saker? Denne seance kan utvidgas till ett slags "grön verkstad", där det arbetas med små figurer av naturmaterial, byggs säng och gömsle till Tummelisa, små möbler, husgeråd, ugn, eldstad, eld, bär, mat, örter och andra praktiska lägerfaciliteter.

6. Slutligen har jag uppmanat barnen till att berätta vidare på Tummelisa-äventyrets lite oavslutade del. Exempelvis: Vad gör mor, då hon upptäcker att Tummelisa är borta? Vad gör grodorna, då det uppdagas att Tummelisa är borta osv? Barnen uppmanas att ta in naturen och omgivningarna i sin berättelse. Olika krav på det berättartekniska, dramat och skildringen kan läggas till, beroende på barnens ålder.

7. Ett innehåll som beskrivs ovan tog oftast mellan 3 och 6 timmar ev fördelat på 2 förmiddagar.

I denna beskrivning står det litterära som utgångspunkt för aktiviteterna och vi använder fantasin bakom äventyret som motivation till att följa upp historiens beståndsdelar i naturen. Ett lika kraftfullt sätt att använda äventyret som motiv för naturaktivitet bör också nämnas här, nämligen rollspelet, där vi direkt går in i äventyret och påtager oss roller, som ska levas ut i en gemensam "teaterlek". Dessa former har jag också experimenterat en del med. Det får bli en annan artikel.

När jag frågar stora barn i de äldsta klasserna, vad de minns från sina yngre år och turer tillsammans med mig är svaret oftast: "Det var då, när vi lekte äventyrsvärlden och du var utklädd". Därför drar jag slutsatsen, att den lekande och fantasifulla äventyrsvärlden är en av de stora ingångarna till barns motivation och därmed deras minne och inläring.

T! ! ! : T!! G! ,
N! ! !
H! -T! , D!!
Ö! : A! F!

Friluftsliv för alla

I samband med konferensen "Ute är inne" i Malmö i september höll Dalane Friluftsråd en workshop där temat var friluftsaktiviteter för barn och unga med fysisk funktionsnedsättning. Här! ck deltagarna tips om praktiskt genomförande av aktiviteter och hur de kan anpassas för barn med fysisk funktionsnedsättning.

Alla behöver introduktion, upplärning och motivation för att ta del av ett varierat friluftsliv och göra det till en del av sin vardag. Många barn med funktionsnedsättning behöver särskild anpassning och inläring för att kunna bedriva friluftsliv. Vuxna som har ansvar för barn med funktionsnedsättning behöver därför utbildning i hur man kan ge dessa barn friluftsmöjligheter i likhet med andra. Norska Friluftsrådenes Landsforbund, FL,! ck 2006 i uppdrag av Direktoratet for naturforvaltning att utveckla ett sådant upplägg. FL är ansvarigt för upplägg, men det är Oslo! ordens Friluftsråd med Liv Hansen som genomfört arbetet.

Prova ett funktionshinder

Workshopen var för vuxna som ansvarar för barn och unga med fysisk funktionsnedsättning och samlade deltagare från Sverige, Danmark, Finland och Norge. Kursinstruktör var undertecknad, Stein-Roar Slotterøy från Dalene Friluftsråd, Norge. Under workshopen! ck deltagarna prova hur det är att ha en fysisk funktionsnedsättning. De! ck röra sig i terrängen med bindel för ögonen, vara enarmade, ha på sig hörselkåpor och andas genom andningsmask, för att prova att göra saker i naturen utan att höra, se eller andas som vanligt. Efter genomförandet diskuterades aktiviteterna. Hur upplevde deltagarna svårigheten med att andas? Hur var upplevelsen av att inte hänga med? När de hade på sig andningsmask! ck deltagarna själv erfara hur det upplevs att ha nedsatt andningskapacitet som

astma, under fysisk aktivitet. (Det såg för övrigt rätt märkligt ut när ett gäng med andningsmask gick eller joggade genom Pildammsparken i Malmö.)

Bygga vindskydd

Kursdeltagarna! ck prova aktiviteter anpassade för personer med funktionsnedsättning, som t ex sardinmamman, följ repet och hitta trädet. De! nns beskrivna i häftet "Klart det går" som kan beställas från Friluftsrådenes Landsforbund i Norge eller laddas ner som pdf-! l. Gruppvis skulle sedan deltagarna bygga ett vindskydd av presenning. I varje grupp var det en blind, en döv och en enarmad person. Uppgiften var att de med funktionsnedsättning blev väl inkluderade i gruppen. För de "blinda" var det en ny upplevelse att bygga vindskydd utan att se.

Hälsofaktor

Varför är det så viktigt att barn och unga med funktionsnedsättning är fysiskt aktiva? Fysisk passivitet er en av två livsstilsfaktorer som ger störst risk för tidig sjukdom och död i kronisk sjukdom. Fysisk aktivitet spelar därför en viktig roll både i förebyggande och behandling av vissa sjukdomar. Hälsoledirektoratet i Norge anger i sina rekommendationer för vuxna att vara fysiskt aktiva 30 minuter dagligen, och för barn 60 minuter dagligen. Fysisk aktivitet ger stärkt

självbild och ökad självförtroende. Det är ännu viktigare för funktionshindrade att delta i fysisk aktivitet än andra, då många upplever social isolering. Dessutom är det mycket som talar för att friluftsliv har en speciellt god effekt på psykisk hälsa eftersom man samtidigt stimulerar alla sinnen.

Minskad social isolering

Anpassat fritidsprogram för fysiskt funktionshindrade ger signi! kant minskad social isolering och ökad livskvalitet, förbättrad samhällsanpassning och större förmåga att hantera olika hinder. Den negativa inställningen som många människor med funktionsnedsättning har till motion och idrott, gör att de klarar sig bättre i naturbaserade aktiviteter som friluftsliv där kompetens, egenkontroll och mening blir tydligare. Friluftslivet innebär frisk luft och naturupplevelser. Spännande och utmanande aktiviteter ger inläring och personlig utveckling.

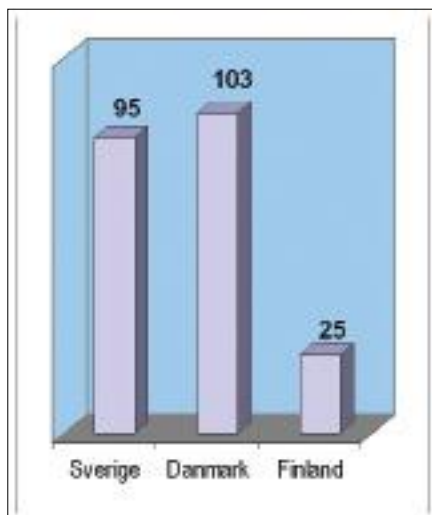
Slutsatsen är:

KLART DET GÅR ATT
BEDRIVA FRILUFTSLIV ÄVEN
OM MAN HAR EN FYSISK
FUNKTIONSNEDSÄTTNING

TT :S! -R! S!
D! H! ,N!
Ö! :A! H!
F! :S! G! ,NCF

Den ! nska naturskoleverksamheten har ! yt

För närvarande finns det ca 30 natur- eller miljöskolor i Finland. Den äldsta naturskolan, Naturskolan Uttern grundades 1986 i Sjundeå. Antalet naturskolor har, plågsamt nog, ökat långsamt. Med avund har man i Finland sneglat över havet mot Sverige och Danmark som i rasande takt utökat sitt nätverk.

I Finland finns det färre naturskolor än i övriga nordiska länder.

Kommunala

Av Finlands natur- och miljöskolor får de allra ! esta sin ! nansiering från kommuner, direkt eller indirekt. Över hälften av alla naturskolepedagoger är kommunanställda. Antingen har man miljö- eller skolförvaltning som arbetsgivare. Det finns också föreningsdrivna eller statligt ! nansierade naturskolor i Finland. Även någon enstaka naturskola som är driven i bolagsform ! nns. Finansiering av den pedagogiska

verksamheten har varit en utmaning. Många naturskolor har startats med hjälp av EU-pengar, men att hitta långsiktiga, hållbara ekonomiska lösningar inom kommuner, efter att projektpengarna tagit slut, har varit svårt. Detta trots att alla berörda har varit nöjda med verksamheten. Även dagens ekonomiska situation har hotat många naturskolors tillvaro. Det ! nns ingen lag i Finland som säger att det ska ! nnas en naturskola i en kommun. Därför är man sårbar.

Ljus framtid?

En stor del av de ! nska natur- och miljöskolorna har dock en stadig

grund att stå på, utan direkt hot om nedläggning. I slutet av 2000-talet gjordes det en stor enkätundersökning där de ! esta uttryckte sig ha en stabil verksamhet med ljusa framtidsutsikter. Många skolor har fungerande utrymmen, utrustning och omgivning. Den största utmaningen upplevs vara brist på personalresurser.

Besökare

Totalt kan Finlands natur- och miljöskolor erbjuda skolelever ca 100 000 elevbesök årligen. Det ! nns ca 600 000 barn och ungdomar som deltar på fritids- eller skolverksamhet. Långt ifrån alla kan ta del av verksamheten,

På de finska naturskolorna lär man sig genom att göra.

men antalet som har den möjligheten kan ändå ses som betydlig. Det ! nns med andra ord ett klart behov för ! era möten mellan elever och natur- och miljöskolor. Ett bevis på detta är att många måste köa innan de får ta del av verksamheten.

Den viktigaste gruppen som natur- och miljöskolornas verksamhet riktar sig till är barn från fritids och skolbarn. Årskurserna 1-6 gör dom flesta besöken. Nästan hälften av natur- och miljöskolor har en typ av fadderverksamhet där en och samma skola eller fritids deltar i ett tema eller verksamhet flera gånger om året. Alla natur- och miljöskolor har även enskilda dagsteman eller olika dagsprogram som baserar sig på enstaka besök.

Naturskolornas pedagoger

Det ! nns drygt 40 heltidsanställda pedagoger på Finlands natur- och miljöskolor. Totalt sätt finns det över 100 anställda, med deltidsanställda inräknade. Beroende på olika faktorer som naturskolornas tillhörighet i kommunerna varierar utbildningsbakgrund och benämning mellan olika pedagoger väsentligt. Dock finns det oftast minst en högskoleutbildad personal på en enskild natur- och miljöskola. De ! esta har lärar- eller biologutbildning.

Verksamhetsansvarig

2007 bildades Finlands natur- och miljöskoleförening. Sedan dess har det bland annat jobbats för att hitta och söka ! nansiering för att anställa en person som centralt kan jobba för att driva de gemensamma frågorna. Miljödepartementet gav 2010 ett bidrag i form av ett miljöprojektstöd. Detta gjorde det möjligt att kunna anställa en verksamhetsansvarig till föreningen under vintern 2010-2011. Projektet ! ck även ett förlängt ekonomiskt stöd, vilket möjliggjorde en anställning av en verksamhetsansvarig på halvtid fram till sommaren 2012. Målet är att under anställningstiden söka vidare ! nansiering.

Nätverk

Tack vare det pågående projektet fick natur- och miljöskolorna uppmärksamhet även på regeringsnivå. Detta gjorde att även miljöpedagogik

fått högre status och borde i sin tur ge bättre möjligheter i framtiden för finansiering av natur- och miljöskolornas verksamhet.

I och med det pågående projektet har det också kommit fram ideér om att utöka natur- och miljöskolornas verksamhet till statens ungdomscentra, skogsstyrelsens naturcentra och lägerskolorna i landet. Redan idag erbjuds natur- och miljöskoleliknande verksamhet i deras regi. Detta, idag ca 50-talet ställen omfattande nätverk, gör att i princip hela landet skulle täckas av miljöpedagogisk verksamhet.

Via övergripande verksamhet och utbildning skulle detta nätverk kunna erbjuda natur- och miljöskoledagar till ett betydligt större antal elever än dagens organisation. Under det pågående projektet planeras det för fullt för detta. Finansiering för övergripande verksamhet och fortbildning kommer att sökas genom ungdomsavdelningen på skol- och kulturdepartementet.

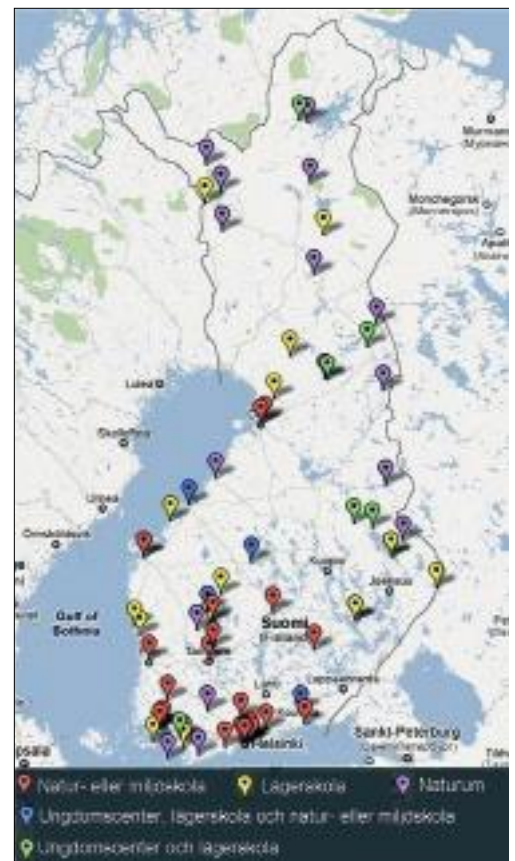
Internationellt samarbete

En av projektets målsättningar är att utveckla det internationella samarbetet. Den stabila verksamheten både i Sverige och i Danmark kan fungera som ett gott exempel. Vetenskapen och erfarenheten av att det ! nns olika sätt att centralt styra och stötta verksamheter ute i landet kan även hjälpa till i Finland. Förhoppningsvis kan även Finland på något sätt bidra till den gemensamma agendan. Det kan mycket väl ! nns element i det ! nnsa sättet som kan tas till vara även i Sverige. Exempel på detta är traditionen av berättande och spel som en del av pedagogiken.

Tvåspråkig

Vår förening är tvåspråkig och delar av hemsidan är skriven även på svenska. Hemsidan hittar ni på: <http://luontokoulut.fi/sv-index.php>. Där ! nns det även kontaktuppgifter till samtliga natur- och miljöskolor i Finland.

Två gånger per år samlas natur- och miljöskolelärare för ett gemensamt möte. I mars sker mötet i Gamla Karleby på Villa Elba. Där och då ! ras den lokala naturskolans 20-årsdag. Villa Elba är ju en tvåspråkig natur-

Ett nytt nätverk (möjligtvis) för Finlands natur- och miljöskolearbete.

och miljöskola. Tanken är då att även bjuda in de svenska naturskolorna. Vad tror ni om detta?

T! ! ! : N! M!
V! ! ! !
! ! - ! !!!
! - !! : ! @! ! !
Ö! : P! L!

Naturvägledare – utbildningens didaktik- vad, hur och varför?

När vi ska planera naturvägledarutbildningen måste vi hela tiden ha utbildningens mål i bakhuvudet, och en god kunskap om kursdeltagarna (se målbeskrivningen). I verkligheten tänker vi inte alls på annat sätt än när naturvägledaren ska planlägga ett naturvägledarprogram. Vi tänker igenom målet vi vill uppnå, vi överväger målgruppen och dennes förutsättningar, vi väljer ut och anpassar relevant innehåll, vi använder vår kunskap om lärprocesser och vuxenpedagogik och lägger slutligen till våra erfarenheter om metoder, det är effektivt.

!!
I utbildningsmålen är det särskilt fokus på att naturvägledaren, efter genomförd utbildning, har uppnått kompetens att kunna analysera hur denna utvecklar, planlägger, genomför och utvärderar naturvägledning. Kompetenshöjning kräver kunskap och hållning, men det att man får tillförd kunskap ändrar inte automatisk på hållning och beteende. Ska vi genom utbildningen uppnå det, bör vi ge deltagarna möjlighet att omsätta teorierna i praktiken och härmed erfa och känna. På det sättet uppnår kursdeltagarna ett helstöpt

vetande, som både innehåller teori och bemästrande av teori i praktiken.

H!!
Genom att ta utgångspunkt i Kolb's lärandecykel när vi planerar utbildningen, skall vi hela tiden vara uppmärksamma på att det ska vara möjligt för deltagarna att handla. När vi exempelvis arbetar med barn som målgrupp, är det viktigt att det på kursen presenteras teori om barn och de olika åldrarnas förutsättningar och utvecklingssteg. Denna kunskap skall omsättas till konkret handling, vilket sker i planlagda övningar, där kursdeltagarna rustas för att planera och genomföra naturvägledaraktiviteter för skolklasser och barnkolonier. Den konkreta erfarenheten som kursdeltagarna härigenom får, ska de som grupp reflektera över och dra slutsatser av som därigenom görs till kollektiva erfarenheter, som man nästa gång kan handla mot bakgrund av.

D! ! !!
Kolb's lärcirkel (se ! gur) är lämplig som planeringsverktyg, när vi, som på naturvejledarutbildningen, arbetar med modulkurser. Mellan kurserna ska kursdeltagarna hem och prova uppgiften i praktiken på den egna arbetsplatsen, och därefter i studiegrupper lägga fram erfarenheter

Out and About

- perspectives on outdoor education

I ett näst intill sommarvarmt Malmö höll Malmö högskola i samarbete med Malmö stad och region Skåne onsdagen den 28 september ett symposium med fokus på ny forskning inom det utomhuspedagogiska området.

FENOMEN

Utomhuspedagogik är ett snabbt växande område i Skandinavien, vilket uttrycks i ett ökat intresse för friluftsliv och lärande i förskola och skola. Det utomhuspedagogiska området har utvecklats parallellt med en stark tradition i sociala rörelser med fokus på friluftsliv, rekreation, hälsofrämjande och naturvård. Symposiet kom därför att fokusera på utomhuspedagogik som ett allmänt fenomen i ett framåtsträvande, modernt, urbaniserat, transkulturellt och hållbart samhälle. Symposiet låg innan den tredje upplagan av Ute är Inne, en stor nordisk konferens om utomhuspedagogik för praktiker.

NYA FORSKARE

Framförallt uppmärksammades bidrag från nya forskare, Masters och Ph.D-studenter vilket var ett nytt grepp. Genom att bjuda in och uppmuntra de som ännu inte kommit så långt, men med en strävan att ta reda på mer om utomhuspedagogik, erbjöd denna konferens en mötesplats där både erfarenhetsutbyte och inspiration kunde delas vilket var uppskattat hos deltagarna.

BRYTA MÖNSTER

Efter att hälsats välkommen av Per Hillbur på Malmö högskola startade dagen med föreläsningar och först ut var Dr. Mike Dunne, Bradford College, UK. Hans föreläsning, *The discourse of educational spaces*,

handlade om naturen som en arena för lärandet kontra skolans traditionella inlärningsmiljö. Han försökte beskriva vilka traditionella mönster som finns i skolan och den kultur som råder där, den som "sitter i väggarna".

Han berättade om hur skolans miljö befäster många kulturella mönster som vi kanske inte alltid är medvetna om. Genom att gå ut och använda naturen, bryts många av dessa mönster och en annan inlärningsmiljö skapas, där lärarna använder fler pedagogiska metoder för att nå eleverna och de sociala strukturerna förändras, där fler samtal och ett annat bemötande medför en ökad förståelse för varandra.

STÖRSTA UNDERSÖKNINGEN

Den andra föreläsningen hölls av Erik Mygind, Assoc. Prof. på University of Copenhagen, Danmark. Han pratade om sin forskning, Udeskole – danske forskningsresultater i perioden 2000 – 2010. Under Erik Myginds ledning genomfördes 2000 – 2003 en stor undersökning på Rödkildeskolan i Köpenhamn. Där följde 8 forskare under tre år tid en klass som en dag i veckan, det vill säga 20% av den ordinarie undervisningen förlades utomhus. Eleverna gick i 3an och följdes upp till 5:e klass. Det är en av de största undersökningar som gjorts i det utomhuspedagogiska fältet. Dels att projektet genomfördes under så lång tid men det har även utmynnat i flera andra undersökningar, bland annat undersökningar om hur den gröna miljön kan bredda den pedagogiska inlärningsmiljön och vilka faktorer som spelar in.

I stora drag beskrev Erik Mygind vad de kom fram till i Rödkilde - projektet. Dels hur eleverna påverkades, lärarna didaktiska val

och undervisnings metoder samt hur föräldrarna uppfattade projektet.

Några av de resultat som undersökningen visade var att eleverna kände större tillfredsställelse i skolan. Undervisningen blev mindre lärarstyrd, eleverna tog ett större ansvar för sin undervisning och kunde gå in för sin uppgift och upplevde i större grad "flow" i sin undervisning. Eleverna upplevde dessutom mindre utanförskap, de etablerade nya kamratrelationer i skogen och aktivitetsnivån fördubblades jämfört med en vanlig skoldag. Det kan därmed jämföras med samma aktivitetsnivå som i en idrottsklass.

För lärarna fungerade skogen som en katalysator för att prova nya och andra inlärningsmetoder. Föräldrarna upplevde att när undervisning bedrevs i de båda pedagogiska miljöerna gav det eleverna möjlighet till sammanhang och fördjupade kunskaper. Föreläsningen utmynnade i den fallstudie som nu görs kring de elever som deltog i Rödkilde projektet 2000 - 2003. Genom ett retrospektiv studeras både lärare och elever, som numera uppnått gymnasieåldern, kring sina upplevelser av den utomhuspedagogiska undervisningen.

TV

Föreläsningarna avslutades med Åsa Pettersson som har studerat hur barnens natur framställs i TV. Åsa har studerat ett stort antal barnprogram och förde diskussion om hur barn och natur framställs i TV program som riktar sig till barn.

PARALLELLA SESSIONER

Därefter påbörjades parallella sessioner där deltagarna fick möjlighet

att under 20 min presentera sina arbeten. De teman som togs upp under symposiet var:

Naturen som en arena för lärande

Marlene Ness, Linköpings universitet, *Lärares erfarenheter av besöket på en naturskola.*

Birgitta Wilhelmsson, Umeå universitet, *Teachers' intentions with outdoor teaching in school forests: Skills and knowledge teachers want students to develop.*

Charlotte Petersson, Malmö högskola, *GET OUT OF HERE! A study about possibilities of using outdoors as an extended work-place.*

Det utökade klassrummet – utforska nya möjligheter

Eva Änggård, Stockholms universitet, *Ongoing project aimed at highlighting the significance of places in natural environments to children.*

Emilia Fägerstam, Linköpings universitet, *Lärande utomhus i högstadiet – lärares uppfattningar om hur lärande och deltagande ändras när undervisningen flyttas ut ur klassrummet.*

Agneta Rehn och Monika Kristiansson, Malmö högskola, *Hur använder sig fritidshemmen av utomhuspedagogik i den pedagogiska verksamheten?*

Hållbarhet och utomhuspedagogik, Representationer av lärande och hälsofrämjande i naturliga miljöer

Annika Manni, Umeå universitet, *Young students understanding and valuing of sustainable development*

Josefine Gustafsson och Karin Bengtsson, Malmö stad, pedagogiska centralen, Malmö naturskola, *En forskningscirkel om: Platsens betydelse för lärandet – ur ett genusperspektiv*

Kutte Jönsson, Malmö högskola, *Scouting och maskulinitet: normkritiska rektioner*

Claes Malmberg och Per Hillbur,

Malmö högskola, *Subject Constructions in Education for Sustainable Development – and Outdoor Education?*

Den lärandestaden – natur och kultur i ett nytt ljus, Utomhuspedagogik – internationella och interkulturella perspektiv

Gunilla Simes, Linköpings universitet, *Det utvidgade klassrummet – nya utmaningar*

Karin Book, Malmö högskola, *During the year 2010 I was involved in the project URBLOVE, with the aim to let young people in Malmo develop sms-based orientation games in different urban neighbourhoods....*

Ann-Helen Adler Johannesson, Linköpings universitet, *Hur kan det sinnliga lärandet främja motivation, förståelse och utveckling i gymnasieskolan?*

Göran Grimvall, *En fysik- och teknikstig*

LIMHAMNS KALKBROTT

Efter många intressanta presentationer summerades dagen, men den var inte slut där. Kvällen fortsatte i stället med en gemensam guidning i Limhamns kalkbrott tillsammans med deltagare från Ute är Inne konferensen. Vi var ett ganska stort gäng som samlades utanför Malmö högskola för en gemensam avfärd med buss mot Limhamns kalkbrott. Väl där blev vi guidade av Malmös kommunekolog som under en och en halv timme visade oss runt i området.

Limhamns kalkbrott är efter 130 års kalkbrytning i dag ett naturreservat och har flera växt och djurarter som är skyddsvärda. Kalkbergrunden som under miljontals år byggts upp ligger märkligt blottat i det stora brottet. I vissa lager ligger mängder av hajtänder en rest från den tid då detta var ett varmt hav. Det är en fängslande och speciell plats, ett par gamla vagnar står kvar som en påminnelse från forna tiders hårda arbete, där nu naturen börjar få övertaget. I kalkbranterna har korparna och backsvanarna hittat perfekta boplatser men även pilgrimsfalken har haft lyckad häckning i brottet. Trots kargheten

finns över 450 olika skalbaggsarter och den bruna sammetslöparen är en speciell och anpassad art som funnit sin plats här. Kalkkrassing en senblommande ört är en riktig raritet som bidragit till att brottet har hög naturskyddsstatus. Alldeles nyligen påträffades ett bestånd av kalkbräken och ständigt hittas nya arter i denna extrema miljö där kalkbrytningen upphörde så sent som 1994.

I dag är inte kalkbrottet öppet för allmänheten men i framtiden är tanken att göra brottet mer tillgängligt så att fler ska kunna ta del av detta industriminne, med dess unika natur, utan att betydliga värden går förlorade.

När den blå himmeln övergick i ett vackert lila kvällsljus avslutades kvällen med en spektakulär eldshow innan hela gruppen samlades för en gemensam middag. Det blev en dag med många minnesvärda upplevelser och när den unga natten svepte in med en magnifk stjärnhimmel fortsatte drömmarna om nya möjligheter, för Ute är Inne konferensen hade precis tagit sin början.

TEMA: Ute är Inne
Sida: 21

Matematik utomhus i ! nska skolor

I städerna Hyvinge och Tavastehus har man i projektform under 2009-2010 jobbat med utomhusmatematik. Detta har finansierats genom utbildningsdepartementet. Det nya sättet att lära togs emot med entusiasm både av elever och av lärare.

Grunden för utformningen av projektet blev den svenska Att lära in matematik ute-boken. Övningar som finns i boken har varit stommen för övningsbanken. Utöver den svenska mallen har man även använt sig av Hannele Ikäheimonens material

om funktionell matematik och den engelska modellen i matematik. Övningarna har planerats av Aulikki Laine och kontrollerats av Jorma Joutsenlahti, didaktiker i matematik. De planerade utematematik-övningarna testades med lärare och elever i årskurs 1-6 på Tavastehus och Hyvinge skolor. Eleverna blev liksom lärare mycket intresserade av övningarna. Utöver de praktiska lektionerna utomhus ordnades det även fortbildning för lärare i ämnet. Till en början planerades lektionerna vara 1.5 h. Senare formades lektionerna för de yngre årskurserna till 45-minuterspass. De allra ! esta av lektionerna på ! nska skolor varar 45 minuter, vilket gjorde de lättare i praktiken att genomföra. Varje lektion

innehåller 3 övningar. Olika teman är bland annat multiplikationstabell, addition, subtraktion, geometri och olika mätövningar. För de äldre eleverna erbjuds även volym- och procentberäkningar samt dramalektioner. Dramaprogrammet om att dividera planerades tillsammans med Jaana Hiltunen, ledare i grönt drama.

Som stöd för övningarna planerades det uppdragslappar. Allt materiel finns på www.hyvinkaa.fi/matematiikkaaluonnossa

T! :A!! L!!
!! !! @!! .!
Ö!! : P!! L!!

Naturskolan i Lund firar 25 år

1986 startades Naturskolan i Lund och vi lever och utvecklas än. Det bör firas! I mitten av augusti i år bjöds alla som har, eller har haft, tillsvidareanställning/ vikariat på Naturskolan till Ranarp på Bjärehalvön för ett inofficiellt 25-årsjubileum. ALLA kunde komma! Eftermiddagen präglades av hjärtliga återseenden, glada skratt, god mat och många minnen. Tänk vad det händer mycket under ett kvarts sekel...

Här är hela gänget:

1986-1989 Maja Lundahl
1986-1990 Kill Persson
1987-2007 Gun Jacobsson
1988-1994 Claes Malmberg
1989-1994 Anders Olsson
1991- fortf. Anders Kjellsson
1992-1995 Pia Nordström
1995-2002 Karin Nilsson
1999-1999 Kajsa Högfeldt
2000-2001 Karin Hjelmér
2002- fortf. Eva Persson
2003-2004 Helen Hasslöf
2006- fortf. Carolina Andersson
2010- fortf. Anna Ekblad
2010- 2011 Karin Markholm

våra 25 år! Flera av Naturskolans tidigare medarbetare delade med sig av sina minnen och bjöd på många härliga skratt. Maja Lundahl som startade Naturskolan var först ut. Därefter fick alla ta del av Gun Jacobssons underbara historier innan Anders Olsson kåserade om Naturskolan som "plantskola" till lärarutbildningen vid Malmö högskola. Dessutom hade vi lyckats få den alldeles nyutnämnda hedersdoktorn vid SLU i Uppsala, Susan Humphries från Coombes school att komma till oss för att prata på jubileumsfesten. Denna kvinna,

som hela tiden varit och fortfarande
 är en stor inspirationskälla för oss i
 Lund, trollband publiken precis som
 vanligt. Nöjda och glada lämnade vi
 sedan festen fulla av inspiration att
 fortsätta 25 år till.

naturskolan@lund.se
www.naturskolan.lund.se

Den 11 oktober var det sedan tid för pedagoger, rektorer, tjänstemän, politiker m.fl. att få vara med och fira. Det blev en riktig nostalgitripp över

Från läroplan till spindelrace...

Den här gången var det vi på naturskolan i Botkyrka som stod värd när naturskolorna i Stockholmsregionen träffades den 7 november. Vi var närmare 30 naturskolelärare som samlades på Naturpedagogiskt centrum i Storstretsskolan i Tumba, Botkyrka kommun.

Dagen inleddes med en kort presentation av oss på Botkyrka naturskola och alla som var med på mötet. Botkyrka kommun har två lokaler för naturskolan - ett klassrum i en grundskola och en naturskolebuss. Vi är fyra personer som arbetar här på tre tjänster. Vi har just fått en splitter ny naturskolebuss som vi visade upp under dagen.

Sedan tog Gitte ifrån WWF över och presenterade deras nya material "Sätt spår i framtiden nu".

Därefter presenterade Ewa och Helena ifrån Botkyrka naturskola hur de arbetat med nya läroplanen

för förskolorna och en diskussion följde.

Vi åkte sedan med den nya naturskolebussen "Fältbussen" till Lida friluftsgård där vi åt en god lunch i restaurangen.

Efter en lång lunchrast med livliga diskussioner var det dags för spindlar. Jag hade haft en kort genomgång om olika spindelsläkter innan vi lämnade Tumba och vi gick nu ut för att leta efter dem i verkligheten. Det gav god utdelning och vi hittade mattvävarspindlar, dvärgspindlar, höstspindlar och krabbspindlar. Dessutom fångades en och annan

hoppstjärt. Övningen avslutades med ett spindelrace där varje grupp fick delta med en snabb spindel. Jag är lite osäker på vem som vann...

Nästa träff kommer vi att ha i Södertälje är den 5 mars. För de kommuner som har ett nära samarbete mellan naturskolan och NTA bokades ett speciellt möte den 10 feb ute på Nacka Naturskola.

Tack för en härlig dag alla underbara naturskolepedagoger!

ANNIKA NORIN

NATURSKOLAN I BOTKYRKA

VÄLKOMNA PÅ ÅRSMÖTE OCH KURSDAGAR I LINKÖPING 18-20/4 2012

Naturskolan i Linköping är belägen i Trädgårdsföreningen som ligger centralt i Linköping. Utöver årsmötet kommer vi att visa upp vad som är specifikt för vår naturskola och visa hur vi jobbar.

Presentation av forskningsprojekt, vad händer inom utomhuspedagogiken?

Det kommer att finnas tid för reflektion och framtids tankar genom olika forum.

Ni kommer att bo på Valla folkhögskola. Gå in på www.valla.fhsk.se och läs mera om boendet:

Vi lovar er spännande, kreativa och inspirerande dagar i Linköping. Mera information kommer i nästa nummer av Bladet.

C! B! ! J!! L!

Läromedel

Att lära in matematik ute, 2005, bok av Molander, Bucht, Wejdmark, Lättman-Masch, Hedberg, 140kr inkl moms.

Beställ på www.outdoorteaching.com

Att lära in engelska ute, 2007, bok av Lotta Carlegård. 140 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Leka och lära matematik ute. Förskolan. 2007, Bok av Molander, Strandberg, Lättman-Masch, Wejdmark, Bucht, Kjellander. 186 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in ute året runt, 2007, bok av Lättman-Masch och Wejdmark, Nynäshamns Naturskola, 212 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära teknik ute, 2009, bok av Carina Brage. 170 kr inkl moms. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in svenska ute, 2010, bok av Lättman-Masch, Wejdmark, Wohlin, Persson, Grantz, Lindblad, Sang. 212kr inkl moms. Beställ på www.outdoorteaching.com

Naturpedagogik, bok av Germund Sellgren, 415 kr exkl moms, www.epago.se

Utomhusdidaktik, bok av Lundegård, Wickman, Wohlin, Studentlitteratur

Smådjur i Kristianstads vattenrike, häfte 30 kr, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Vattenriksenurran, 300 kr för 15 st, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Vattenexperiment, häfte 40 kr, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Energikompendium, 40 kr, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Musik-CD, Välkommen in i naturen visor, inklusive not- och texthäfte, Gerd Strandberg tel 018-25 14 74

Musik-CD, Med öppna ögon, Gerd Strandberg tel 018-25 14 74

Sinnenas skog, miljöpedagogik på Pereyra, 60 kr, info@framtidensjorden.se

Smådjur på land, häfte 30 kr, Falu Naturskola, naturskolan@falun.se

Upplev naturen med alla sinnen, både på svenska och engelska, häfte för er som arbetar med funktionshindrade, 125 kr + porto, Vuxenhabiliteringen 018-611 6774

Vattenkort med vattendjur, 50 kr inkl moms, 021- 530 60, jan-christer.svensk@vasteras.se

CD-skiva med vattendjur, bilder att fritt användas, 250 kr inkl moms, 021-530 6, jan-christer.svensk@vasteras.se